

קידושין לא-ב

עניין: גדול מצווה ועושה יותר

ממי שאינו מצווה ועושה

יעב"ץ

ד"ה גדול המצווה ועושה

שאם ירצה יניח. נ"צ אצל יותר נראה משום דצמלווה ינה"ר מתגרה זו יותר ממני שאינו מלווה כדלמרי' שמניח או"ה ומתגרה בישראל ואיתא להא ולהא דלפוס לערא אגרא: (יעב"ץ)

תוס' הרא"ש

עדיף טפי כשהוא עושה. והיינו טעמא דמי שמצווה ועושה עדיף לפי שדואג ומצטער תדיר שירא שמא יעבור, וצריך לכופ את יצרו יותר ממי שאינו מצווה שאם ירצה יניח¹⁴⁸⁷. ועוד שאין הקב"ה צריך כלום לכל המצוות אלא שאומר ונעשה רצונו, הילכך המצווה ועושה הוא עושה רצון קונו, אבל מי שאינו מצווה ועושה לא שייך לומר ביה עושה רצון קונו שהרי לא צוה לו כלום, ומ"מ שכן יש¹⁴⁸⁸.

ריטב"א

דאמר רבי חנינא גדול המצווה ועושה⁷⁴⁴ משאינו מצווה ועושה. פי' רבותי ז"ל טעם הדבר, שזה שטן מקטרגו כשהוא מצווה, וזה אין שטן מקטרגו, ולפום צערא אגרא⁷⁴⁵, ורבינו הגדול ז"ל⁷⁴⁶ פי' שהמצות אינן להנאת האל יתברך המצוה, אלא לזכותינו, ומי שהוא מצווה קיים גזירת המלך, ולפיכך שכרו הרבה יותר מזה שלא קיים מצות המלך, מכל מקום אף הוא ראוי לקבל שכר, שהרי מטוב לבב וחסידות הכניס עצמו לעשות מצות הש"י, ודוקא במצות שצוה הש"י לאחרים שיש לו בהן רצון, אבל העושה מאליו מצות שלא צותה בהם תורה כלל, זו היא שאמרו⁷⁴⁷ כל שאינו מצווה בדבר ועושהו נקרא הדיוט.

פתח עינים לחיד"א

גדול המצווה ועושה וכו' התוס' כתבו דהטעם דדואג ומצטער פן יעבור וכו' ובתוספות רבינו יצחק הזקן כ"י ראיתי שאחר שנתן טעם הנז' כתב וז"ל ויש מפרשים לפי שאין הקב"ה צריך למצוות אלא שיקיימו דבריו לכך המצווה עדיף שעשה רצון קונו אבל מי שאינו מצוה מה רצון קונו יש שלא צוה לו כלום. ועוד טעם פשוט מאחר שצוה לה ולא לזה אין להקב"ה נחת רוח בעשייתו עכ"ל ופירוש יש מפרשים כתבו הריטב"א בחידושו משם הרמב"ן. אבל הטעם אחר דאין להקב"ה נחת רוח בעשייתו אינו מתישב כל כך דלפי טעם זה מי שאינו מצווה ועושה גרע טובא דאין להקב"ה נחת רוח במעשיו ומהש"ס נראה דיש לו שכר מיהא, וכן יש להעיר לטעם הגאון שני"ט קרוב לזה בסגנון אחר והביאו בשיטה מקובצת קמא על דף פ"ז ע"א וז"ל פירש גאון לפי שאין לו להכנס באומנות שאינו שלו ונראה כאלו יורד לאומנות חבירו עכ"ל דכפ"ז לא היה לו להיות שכר כלל ובמקום שכר יהיה לו עונש. ויש לישוב. וע"ש מ"ש עוד בשם ר"ת